

HASBİLİK HER DURUMDA ALLAH'IN RIZASINI GÖZETMEK

...فَكَتَبَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِلَى مُعَاوِيَةَ: سَلَامٌ عَلَيْكَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي سَمِعْتُ
رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: ”مَنْ التَّمَسَّ رِضَاءَ اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ مُؤْنَةَ
النَّاسِ، وَمَنْ التَّمَسَّ رِضَاءَ النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَى النَّاسِ.“

(Muâviye'nin kendisinden tavsiye talep etmesi üzerine)...

Hiz. Âişe (ra) Muâviye'ye şöyle bir mektup yazdı:

“Allah'ın selâmı üzerine olsun. Ben Resûlullah'ı (sav) şöyle buyururken
işittim: ‘Kim, (bir konuda) insanlar kendisine buğzetse dahi, (o konuda)
Allah'ın rızasını ararsa, Allah da insanların vereceği sıkıntıdan onu kurtarır.
Kim de Allah'ın hoşnut olmayacağı (bir konuda) insanların beğenisini elde
etmek isterse, Allah onu o insanlar(in insafın)a terk eder.’”

(T2414 Tirmizî, Zühd, 64)

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ قَالَ: ... فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
”... إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا وَابْتُغِيَ بِهِ وَجْهُهُ.“

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
”يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى: الصَّوْمُ لِي، وَأَنَا أَجْزَى بِهِ، يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَأَكَلَهُ وَشَرِبَهُ مِنْ أَجْلِي...“

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى
لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ، فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ.“

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ :
”إِذَا أَصَابَتْ أَحَدُكُمْ مُصِيبَةٌ فَلْيَقُلْ: إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ، اللَّهُمَّ! عِنْدَكَ
أَحْتَسِبُ مُصِيبَتِي فَاجِرْنِي فِيهَا وَأَبْدِلْ لِي خَيْرًا مِنْهَا.“

Ebû Ümâme el-Bâhili'nin naklettiğine göre, ... Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“...Allah ancak samimiyetle ve kendi rızası gözetilerek yapılan işleri kabul eder.”*

(N3142 Nesâî, Cihâd, 24)

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: *“Yüce Allah buyuruyor ki, ‘Oruç benim içindir. Onun mükâfatını ben veririm. (Çünkü oruç tutan kimse) nefsi arzularını, yemeyi ve içmeyi sadece benim için terk ediyor...”*

(B7492 Buhârî, Tevhîd, 35)

Ebû Ümâme'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Kim Allah için sever, Allah için nefret eder, Allah için verir, Allah için (kötülöklere) engel olursa, imanını kemale erdirmiş olur.”*

(D4681 Ebû Dâvûd, Sünne, 15)

Ümmü Seleme'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: *“Birinizin başına bir musibet/acı bir şey geldiği zaman, ‘Biz Allah’a aidiz ve biz O’na döneceğiz. Allah’ım! başıma gelen musibetin/acının mükâfatını senden bekliyorum, bundan dolayı bana ecir ihsan et, benim için onu daha hayırlısıyla değiştir.’ desin.”*

(D3119 Ebû Dâvûd, Cenâiz, 17-18; M2127 Müslim, Cenâiz, 4)

Allah'ın sevgisine mazhar olmaktan daha güzel bir şey olabilir mi! Bir insanın, Allah'ın sevgisini elde etmesini sağlayan ulvî duygu ve davranış nedir ve bu nasıl elde edilir? Allah Resûlü'nün dilinde bu üstün duygu ve davranış, “hasbîlik”ten başka bir şey değildir. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav) şöyle anlatıyor: *“Adamın biri, başka bir köyde yaşayan kardeşini ziyaret etmek için bir gün evinden çıktı, yola koyuldu. Derken Yüce Allah onun yoluna bir melek çıkardı. Melek, ‘Nereye gidiyorsun?’ diye sordu. Adam, ‘Falancayı ziyarete.’ diye cevapladı. Melek, ‘Yakının olduğu için mi?’ diye sordu. Adam, ‘Hayır.’ deyince, melek, ‘Peki, ona bir iyilik borcun mu var?’ diye sordu. Adam yine, ‘Hayır.’ dedi. Melek, ‘O hâlde ona niye gidiyorsun?’ diye sorunca adam, ‘Ben onu, izzet ve celâl sahibi Allah için seviyorum da ondan.”*” diye cevap verdi. Bunun üzerine melek şöyle dedi: *‘Ben, o kişiyi Allah için sevmenden dolayı, izzet ve celâl sahibi Allah’ın da seni sevdiğini (bildirmek üzere) Allah’ın (cc) (gönderdiği) bir elçisiyim.’*¹

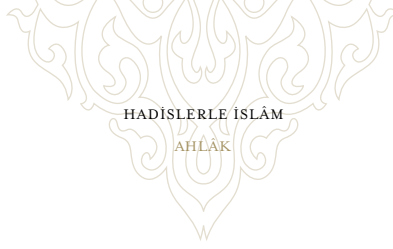
“Güzel davranışlarda dünyevî bir karşılık beklemeden, sadece Allah rızasını gözetmek.” mânâsına gelen hasbîlik, zor ve sıkıntılı durumlarda Allah'ın kendisine yardımcı olarak kâfi geleceğini bilmek, bu bilinçle gösterilen sabır karşılığında Allah'ın ecrini ummak demektir. Başka bir ifadeyle “hasbîlik”, her türlü şahsî çıkar ve menfaatten uzak durulması, her işin, gönüllü olarak ve yalnız Allah için, O'nun hoşnutluğunun elde edilmesi için yapılmasıdır. Buna göre gerçek anlamda hasbî olan bir mümin, Allah için en büyük fedakârlığı göstermeye hazırdır. Müminin Allah yolunda feda edebileceği en kıymetli varlığı şüphesiz ki canıdır. Hz. Âişe'nin yeğeni olan Urve b. Zübeyr'in, zorlu Tebük günü şiddetli sıcağa rağmen Allah Resûlü'nün talimatı üzerine hiç tereddüt etmeden Şam'a doğru yola çıkan müminlere “hisbe ehli”² demesi bundandır. Bu yüzdendir ki Hz. Ömer, şehidi, “canını Allah yolunda feda eden kimse (ihtesebe)” olarak tanımlamıştır.³

Sırf Allah Teâlâ'nın rızasını gözetken ve O'nun hoşnut olduğu amelere yönelen bir Müslüman, çevresine şirin görünme kaygısı taşımaz. Hatta bazı insanlar hoşlanmasa da o, Allah'ın hoşnutluğunu esas alır. Bu durumda Cenâb-ı Hak elbette onu zor durumda bırakmaz. Nitekim Peygamber Efendimiz, *‘Kim (bir konuda) insanlar kendisine buğzetse dahi, (o konuda) Allah’ın rızasını ararsa, Allah da insanların vereceği sıkıntıdan onu*

¹ HM10608 İbn Hanbel, II, 509; M6549 Müslim, Birr, 38.

² BS18370 Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, IX, 58.

³ MU996 Muvatta', Cihâd, 15.

kurtarır. Kim de Allah'ın hoşnut olmayacağı (bir konuda) insanların beğenisini elde etmek isterse, Allah onu o insanlar(in insafın)a terk eder.⁴ buyurmaktadır. Unutmamak gerekir ki Allah rızası için bir şey yapanı insanlar da sever ve metheder. İnsanların bu iltifatı ise mümine cenneti dünyadayken müjdeleyen bir mükâfattır.⁵

Birçok âyet ve hadiste, “dini Allah’a has kılarak (ihlâs ile) kulluk yapılması”⁶ yani ibadet ve amellerin gösteriştten, riyadan uzak tutulması emredildiğine göre, hasbî davranan için en büyük karşılık cennet ve nimetlerinden önce Rabbin rızasıdır. Bir hadiste, “Niyeti olmayanın ameli nasıl makbul değilse, burada Allah rızası için olmayan (karşılığı Allah’tan beklenmeyen) amelin de sevabı yoktur.” buyrulmaktadır.⁷ Allah’ın rızasının her şeyden üstün olduğu Kur’an’da şöyle ifade edilmektedir: “Allah, mümin erkeklere ve mümin kadınlara, içinde ebedî kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde güzel meskenler vaad etti. Allah’ın rızası ise hepsinden büyüktür. İşte büyük kurtuluş budur.”⁸ Buna mukabil, Allah’ın hoşnutluğunun gözetilmemesinin hazin sonunu yine O’nun âyetlerinden okuyalım: “Allah’ın hoşnutluğunu gözetkenle Allah’ın gazabına uğrayan bir olur mu hiç? Sonuncusunun yeri cehennemdir. Cehennem ise, ne kötü bir varış yeridir”⁹

İnananları en yüce mertebeye, Allah’ın rızasına ulaştıran hasbîlik, insanları Allah’a davet uğrunda büyük sıkıntılara maruz kalan birçok peygamberin dilinde en değerli ifadesini bulmuştur: “Buna (tebliğ görevime) karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ecrimi verecek olan, ancak âlemlerin Rabbidir.”¹⁰ Yine Rahmet Elçisi’ne (sav), “Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir.”¹¹ demeyi telkin eden ilâhî öğüt de hasbîliğin en güzel özetidir.

Gerçek anlamda hasbî olan insan, hem toplum içinde, hem de yalnız başına kaldığı zamanlarda her işinde ilâhî rızayı dikkate alır ve Allah Resûlü’nün şu sözünü düstur edinir: “...Allah ancak samimiyetle ve kendi rızası gözetilerek yapılan işleri kabul eder.”¹² Nitekim Sevgili Peygamberimiz, bu çerçevede, sadece sürüsüyle ve tabiatla baş başa olduğu hâlde namazını ihmal etmeyip güzelce eda eden bir çobanın mazhar olduğu ilâhî iltifatı şöyle dile getirmektedir: “Rabbiniz der ki; ‘Şu kuluma bir bakın! Sırf benden sakınarak ezanını okuyup namazını kılıyor, ben de onu affettim ve cennetime koydum.’”¹³ Allah Resûlü bir başka hadisinde de, “Müslüman bir kul Allah’ın rızasını umarak namaz kılarırsa, tıpkı ağaçtan yaprakların döküldüğü gibi günahları dökülür.” buyurmaktadır.¹⁴ Sadece “Allah için” olduktan sonra, na-

⁴ T2414 Tirmizî, Zühd, 64.

⁵ M6721 Müslim, Birr, 166; İM4225 İbn Mâce, Zühd, 25.

⁶ Zümer, 39/2.

⁷ BS180 Beyhakî, es-Sünenü’l-kübrâ, I, 76.

⁸ Tevbe, 9/72.

⁹ Âl-i İmrân, 3/162.

¹⁰ Şuarâ, 26/109, 127, 145, 164, 180.

¹¹ En’âm, 6/162.

¹² N3142 Nesâî, Cihâd, 24.

¹³ N667 Nesâî, Ezân, 26; D1203 Ebû Dâvûd, Salâtü’s-sefer, 3.

¹⁴ HM21889 İbn Hanbel, V, 180.